

SIDE 3: MENINGER

Kronikk og debatt
side 14 og 15

Hvis trålerkapitalen får det som den vil, vil norsk fiskerinæring ligne på den i mange u-land.

Fisk og verdier

Erik S. Reinert
KRON OG MYNT

Fiskeripolitikk har lenge vært et fag for spesielt interesserte. Nå står fiskeripolitikken foran valg som er så viktige at flere bør sette seg inn i dem, spesielt fordi vi nå synes å være på vei inn i et sammensurium som forener det verste ved planøkonomien med det verste ved finanskapitalismen.

En analyse av fiskerinæringen viser at det på fem viktige områder er en potensiell konflikt mellom «markedskreftene» og de nasjonale interessene: teknologi, verdiskapning, miljø, sysselsetting og bosetting. Teknologisk sett er det ikke sikkert at den teknologien som dominerer i den mest kapitalintensive delen av næringen som nå kommer ut som vinnere – «siling av havet» (trål) – er den som gir høyest verdiskapning. Vår dyreste fisk, tørrfiske (eksportverdi 130 kroner per kilo), har det til felles med verdens dyreste ost, parmesanosten, at teknologien er den samme som på 1300-tallet. Det nest mest høyverdige produktet er blodfersk fisk som fiskes nær land. Begge produkter er kystflåtens domene. Trålere gir tradisjonelt bulkproduksjon med lavere verdiskapning per kilo råvare.

Miljø- og ressursmessig er trålerflåten heller ikke den gunstigste, verken når det gjelder energiforbruk eller når det gjelder selektive fiskeredsaker. Kystfiske har tradisjonelt sørget for at de nordligste delene av landet har vært bebodd. Retten til et territorium forsvares best ved å ha det i bruk, og nytt politisk press i Nordområdene gjør bosetting viktigere enn før. Teknologisk trenger vi en flåtestruktur preget av mangfold. Når det gjelder de fem vesentlige kriteriene nevnt ovenfor, trekkes konklusjonen i motsatt retning av dit økonomene i Finansdepartement og mindretallet i Strukturutvalget [utvalget på oppdrag fra regjeringen har utredet strukturtiltak for å regulere kapasiteten i fiskeflåten, red.] vil trekke fiskerinæringen.

En svært kapitalintensiv næring, slik evigvarende kvoter til høystbydende vil skape, vil bringe flåten til havs. Her vil fiskeri bli tatt før den har gytt og før den har nådd en størrelse som er økonomisk optimal. Her vil den bli filetert om bord, av for eksempel polakker, eller i Kina. Dette blir bulkvarer. Høy verdiskapning på fisk vil i større og større grad bli et spørsmål om god logistikk. For noen år siden var økt verdiskapning å legge kavrering på frossenfisken, nå er det – i tillegg til de konvensjonelle produktene tørr-

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS KNUGUNN@ONLINE.NO

«Fremtiden synes å bringe fiskeflåten langt til havs og vindmøllene til land, istedenfor omvendt»

fisk og klippfisk – å levere levende fisk på disken i Paris.

I mange næringer finner vi en maktforskyvning til distribusjonsleddet, og noen nasjoner har tatt konsekvensene av dette. Jamaica øker sin verdiskapning på bananer ved at de har integrert forover i bananmodnerier i Europa. Norge bør sikre seg et distribusjonsapparat for fisk i Europa, som for eksempel det tyske *Nordsee Fisch*. Som i kaffebransjen vil det på sikt bli fiskeriverdenens Starbucks som tjener pengene, ikke leverandøren av råvaren i bulk. Men makt i distribusjonsleddet kan sikre verdiskapningen bakover i verdikjeden.

For å sikre pillen kommer Strukturutvalgets mindretall med en finanspolitisk lekkerbisk som agn: «for å oppnå legitimitet, kan myndighetene ilegge en ressursrenteavgift på dem som har særlige tillatelser til å høste inntekter av fellesressursen, som har en avkastning ut

over normalt». Dette virker lite gjennomtenkt. Dersom fiskerikvotene er solgt til evig tid, vil prissettingen – dersom man tror på markedet slik dette mindretallet gjør – ha tatt hensyn til gode og onde dager, også «avkastning over normalt». Skal dette kunne fungere, må myndighetene på forhånd definere hva som er «normal avkastning». Skal denne kalkuleres i kilo eller kroner? Indeksreguleres? Forslaget bærer preg av å ha som hovedhensikt å avspore debatten.

Fremtiden synes å bringe fiskeflåten langt til havs og vindmøllene til land istedenfor omvendt. Et fokus på teoretiske betraktninger omkring grunnrente, istedenfor på markedets og teknologienes realiteter i forhold til et skiftende ressursgrunnlag, bærer galt av sted. Resultatet kan bli at norsk fiskerinæring vil ligne mer og mer på den i mange utviklingsland. Det eneste disse nasjonene ser til fiskeriene er en «ressursrente» som en havgående internasjonal flåte betaler inn til statskassen. I hovedstaden.

Erik S. Reinert, siviløkonom/sosialøkonom og seniorrådgiver i Norsk Institutt for Strategiske Studier (NORISS) ESR@nifo.no

PÅ TEPPE

Sjokk I

Kjendisbladet Her og Nå kunne sist uke fortelle i et rystet forsideoppslag at et nettsted **henger ut kjendiser for utroskap.**

Så dypt ville selvsagt Her og Nå aldri synke.

Sjokk II

VG melder at bakrus blir verre med alderen: **Jo eldre du blir, desto verre blir dagen derpå, mener forskerne.**

Med fare for å gjenta oss selv: Hva skulle vi gjort uten forskerne?

De unge

Bergens Tidende melder at ungdommens vaner endrer seg:

«**Færre ungdommer drikker alkohol. Færre doper seg. Og det er ikke tøft å røyke lenger.**»

Poppis Men snus er populært, skriver avisa. For det er jo så **artig** å få den til å henge fast i taket etterpå.

Straff

En 26 år gammel somalier har fått 9000 kroner i bot fordi han slo til en kebab, skriver NTB.

Keabane skal ha sprutet ut over flere personer, og Larvik tingrett mener derfor at **kebabausen forulempet personene som sto rundt.**

Sauseoppskriften bør antagelig opp til vurdering.

Standup

Det vekker reaksjoner at **Trond Giske** mandag spøkte om at beslutningsmyndigheten over den såkalte Media Norge-fusjonen mellom regionsavisene kan

Undervurdert

havne i Bergen – «gud forby», som Giske formulerte det. En annen skriver: «Synes han burde holdt seg til det han mener, istedet for å late som at han mener noe annet.»

Politikkens edle kunst er som kjent **perler for svin.**